Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Nr. 29. Warszawa, dnia 20 października 1934 r. **Rok XVII.**

DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Prenumerata roczna 12 zł. **Cena egzemplarza 1 zł.**

Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. **Nr. 30-400** „Centralna Księgowość Ministerstwa Skarbu", zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn.".

Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.
Adres Administracji: Komisarjat Rządu, ul. Daniłłowiczowska Nr. 1. Telef. 696-87.

TREŚĆ.

A. DZIAŁ URZĘDOWY.

II. OKÓLNIKI Nr. Nr. 124 — 125.

III. PISMA OKÓLNE.

B. PRZEDRUKI.

I. DZIENNIK USTAW R. P. Nr. Nr. 85—88.

II. MONITOR POLSKI Nr. Nr. 232 — 235.

C. BIBLJOGRAFJA.

I. WYDAWNICTWA ZALECONE.

A.

II. Okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

242.

OKÓLNIK Nr. 124

z dnia 10 października 1934 r.

w sprawie zaległości w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

(Nr. GL. 2d-1-2).

Do

P. P. Dyrektorów Departamentów — (Biur), Naczelników Wydziałów, Urzędników referujących w Min. Spr. Wewn.

Zarządzone przeze mnie pismem z 24 lipca r. b. Nr. GL. 2 d-1 obliczenie zaległości wykazało, że w dniu 1 sierpnia 1934 r. pozostawało niezałatwionych w Ministerstwie:

wpływów z roku 1934 . . . . . 3.106
wpływów z roku 1933 i dawn. . 1.851

W związku z powyższem zarządzam co następuje:

1. Wszystkie zaległości, pochodzące z roku 1933 i lat dawniejszych winny być załatwione do końca 1934 r.

2. Wszystkie zaległości pochodzące z pierwszych trzech kwartałów roku 1934 winny być załatwione do 31 marca 1935 r. Do spraw które wpłynęły lub wpłyną w IV kwartale r. b. ma zastosowanie pkt. 4 niniejszego zarządzenia.

3. Zwracam uwagę P. P. referentów w Min. Spraw Wewn. na postanowienia art. 68 roporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341). Z przepisu powyższego wynika że:

a) sprawy należy załatwiać bez niepotrzebnej zwłoki i przytem tak, aby nie cierpiał ani interes publiczny ani uprawnione interesy stron prywatnych;

b) sprawy, które nie wymagają zbierania przedwstępnych informacyj, dochodzeń, opinij, i t. p. winny być z reguły załatwiane niezwłocznie.

Powyższe postanowienia art. 68 odnoszą się również do załatwiania spraw w Min. Spraw Wewn.

Poza tem zwracam uwagę, że w myśl ust. 4 art. 68 na władzach administracji ogólnej ciąży ustawowy obowiązek załatwiania spraw „z możliwym pośpiechem, a w każdym razie tak, aby sprawa w zakresie administracji spraw wewnętrznych została zakończona najpóźniej w ciągu 3 miesięcy, a jeżeli sprawa ma być w myśl obowiązujących przepisów po porozumieniu się z inną władzą — najpóźniej w ciągu 5 miesięcy“ — chyba, że zachodzą wypadki, przewidziane w art. 69. Chociaż przepis powyższy nie odnosi się do władz centralnych, to jednak uznać trzeba za rzecz wysoce niewłaściwą, ażeby w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych sprawy zalegały po kilka i kilkanaście miesięcy, a nawet po kilka lat jeżeli równocześnie podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych urzędy pod rygorem odpowiedzialności służbowej oraz z konsekwencjami, przewidzianemi w art. 70 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem, obciążone są ustawowym obowiązkiem załatwiania spraw najpóźniej w ciągu 3-ch, względnie 5-ciu miesięcy.

4. § 70 Regulaminu Min. Spraw Wewn. otrzymują następujące brzmienie:

„(1) Referent obowiązany jest załatwiać sprawy z reguły w tej kolejności, w jakiej mu zostały przydzielone. Sprawy załatwiać należy z możliwym pośpiechem, a w każdym razie, tak, ażeby sprawy nie wymagające wstępnej korespondencji zakończone były najpóźniej w ciągu trzech miesięcy, sprawy zaś, które wymagają korespondencji wstępnej, lub w myśl obowiązujących przepisów porozumienia się z inną władzą, zakończone były najpóźniej w ciągu 5-ciu miesięcy.

(2) Sprawy oznaczone jako pilne (§ 28) winny być załatwione przed innemi sprawami — sprawy zaś terminowe w takim czasie, by termin mógł być dotrzymany“.

5. Przewidziane w § 20 przepisów kanc. dla Min. Spraw Wewn. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 11 poz. 242 z 1931 r.) sporządzanie wykazów zaległości ulega aż do odwołania następującym z m i a n o m:

a) wykazy zaległości sporządzać należy na 1 kwietnia i 1 października każdego roku, dla każdego Wydziału (Biura) z osobna według załączonego wzoru;

b) podstawą wykazu nie będą „sprawy“ (t. j. ogół korespondencji, dotyczącej jednego i tego samego przedmiotu), lecz „pisma“ (wpływy, korespondencje) i w tem rozumieniu użyty jest wyraz „sprawa“ w niniejszem zarządzeniu;

c) w wykazach zaległości należy osobno zestawiać sprawy z danego roku bieżącego, a osobno sprawy z roku poprzedniego i dawniejszych, jeśliby takie sprawy z jakichkolwiek powodów zalegały;

d) sprawy z roku poprzedniego i dawniejszych należy wyszczególnić na załączniku do wykazu zaległości z podaniem numeru sprawy, jej treści oraz nazwiska referenta;

e) wykazy zaległości przesyłają P. P. Dyrektorzy Departamentów (Biur) ze swojemi uwagami do Wydziału GB w terminie 15 kwietnia i 15 października każdego roku:

f) najbliższy wykaz zaległości sporządzić należy na dzień 1 kwietnia 1935 r. Niezależnie od tego kancelarje w dniu 1 stycznia 1935 r. sprawdzą, czy zgodnie z pkt. 1 niniejszego zarządzenia wszystkie zaległości, pochodzące z roku 1933 i lat dawniejszych zostały załatwione, ewentualnie sporządzą wykazy spraw, któreby

jeszcze zalegały i przedłożą je właściwym P.P. Dyrektorom Departamentów (Biur) celem wydania dalszych zarządzeń.

ZA MINISTRA
(—) T. Krychowski
PODSEKRETARZ STANU

Zał. do okólnika Nr. 124.

Wydział — Biuro.

Wykaz ruchu spraw

za czas ...... 193.... r.

Stan zaległości w dn. 1 kwietnia (1 października) .... roku			Wpłynęło w okresie sprawozdawczym	Razem (rubryki 3 i 4)	Stan zaległości w dniu października (1 kwietnia) .... roku			Uwagi
w tem z r.	z lat poprzednich	łącznie rubryki 1 i 2			w tem z r.	z lat poprzednich	łącznie rubryki 6 i 7	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

243.

OKÓLNIK Nr. 125

z dnia 13 października 1934 r.

o przekazywaniu objektów stanowiących własność Skarbu Państwa do użytku przedsiębiorstw państwowych i monopoli.

(Nr. BZ. 28-Og-5).

Do
P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Celem ujednostajnienia i uproszczenia trybu postępowania przy odstępowaniu nieruchomości państwowych przedsiębiorstwom (monopolom) państwowym, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu zarządza co następuje:

1) nieruchomości państwowe przekazuje się w użytkowanie przedsiębiorstwom państwowym nie skomercjalizowanym bezpłatnie, t. j. bez wyznaczenia jakichkolwiek opłat za korzystanie z odstąpionych objektów;

2) przekazania dokonuje się na podstawie protokółu zdawczo-odbiorczego, sporządzonego przy współudziale władzy sprawującej zwierzchni zarząd odnośnej nieruchomości i przedsiębiorstwa państwowego;

3) w protokóle wymienionym w punkcie poprzednim należy wyłuszczać kwestje, związane z faktem przekazania objektu, sprecyzować w nim zasady, sposób i zakres użytkowania, oznaczyć kto wykonywać będzie zarząd odstąpionego objektu określić ewentualnie inne czynności administracyjne, połączone z faktem użytkowania oraz wskazać, kto będzie pełnić te czynności, kto i jakie będzie ponosić ciężary (koszty remontu, naprawy, podatki, długi hipoteczne i t. p.), przyczem wszelkie koszty związane z administracją objektów z reguły powinny obciążać przedsiębiorstwa względnie monopole;

4) przekazywanie nieruchomości państwowych przedsiębiorstwom państwowym, które zostały skomercjalizowane na zasadzie postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1927 roku o wydzielaniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych, przemysłowych, handlowych i górniczych oraz o ich komercjalizacji (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 195) odbywa się bądź to w trybie przewidzianym w art. 4 powołanego rozporządzenia, bądź też na zasadzie protokółu zdawczo-odbiorczego, w którym należy określić czynsz, jaki dane przedsiębiorstwo państwowe skomercjalizowane winno opłacać na budżet dochodowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Powyższą zasadę odpłatności jak i sporządzanie protokółu zdawczo-odbiorczego należy również stosować do przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.IX.1926 r. Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 89, poz. 705 w brzmieniu, ustalonem ustawą z dn. 18.II.1932 r. Dz. U. R. P. Nr.19 poz. 132) oraz monopolów: „Polski Monopol Tytoniowy“ (ustawa z dn. 18.III.1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 240), „Polski Monopol Solny“ (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21.VI.1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 497) oraz „Państwowy Monopol Spirytusowy“ (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 11.VII. 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 586 w brzmieniu ustalonem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27.X.1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 615).

Zasady odpłatności nie powinny być stosowane w odniesieniu do przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ do czasu wydania innych zarządzeń w tym względzie;

5) przekazywanie nieruchomości państwowych skomercjalizowanym przedsiębiorstwom państwowym w trybie art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17.III.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 195) może być dokonywane jedynie po uzyskaniu uprzedniej zgody Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu;

6) nieruchomości państwowe opróżniane przez przedsiębiorstwa i monopole państwowe powinny być zgłaszane do dyspozycji Pana Wojewody (P. Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) w myśl postanowienia §§ 12 i 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 30.IV.1924 r. w sprawie budynków państwowych (Monitor Polski Nr. 111, poz. 319).

Przejmowanie odnośnych nieruchomości następuje na podstawie protokółu zdawczo-odbiorczego, przyczem przejmowanie nieruchomości od przedsiębiorstw państwowych, które otrzymały odnośne nieruchomości w trybie art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17.III.1927 r., wymaga uzyskania uprzedniej zgody Ministerstwa Skarbu na oddanie tych nieruchomości przez przedsiębiorstwo i zgody Mi-

nisterstwa Spraw Wewnętrznych na przejęcie objektu.

7) za użytkowanie nieruchomości przekazanych do czasowego korzystania władzom lub urzędom państwowym przez przedsiębiorstwa skomercjalizowane na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17.III.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 195), jak również przez przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe“ oraz monopole: „Polski Monopol Tytoniowy”, „Polski Monopol Solny“ i „Państwowy Monopol Spirytusowy“, opłacają czynsz te władze lub urzędy, które z danych nieruchomości korzystają.

Przejmowanie odnośnych nieruchomości następuje na podstawie protokółu, spisanego pomiędzy Panem Wojewodą (P. Komisarzem Rządu na m. st. Warszawę) i przedstawicielem przedsiębiorstwa (monopolu), przy udziale również przedstawiciela tej władzy, która ma z nieruchomości korzystać. W protokóle, którego jeden egzemplarz otrzymuje przedstawiciel wyżej wymienionej władzy, powinny być wskazane te wszystkie czynności i ciężary, jakie ponosić będą władze lub urzędy z budynku korzystające.

Zasady odpłatności nie powinny być stosowane w odniesieniu do nieruchomości, będących w powierniczym zarządzie przedsiębiorstwa „Polska Poczta Telegraf i Telefon“ do czasu wydania innych zarządzeń w tym względzie.

8) nieruchomości państwowe, przekazane przedsiębiorstwom lub monopolom państwowym na podstawie odnośnych przepisów ustawowych (np. art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1927 r. Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 195 z roku 1927) powinny być wykreślane z ewidencji nieruchomości państwowych i ewidencjonowane w nieruchomościach danego przedsiębiorstwa lub monopolu.

Natomiast nieruchomości państwowe, oddane przedsiębiorstwom lub monopolom za opłatą czynszu, jak również nieruchomości, przekazane nieskomercjalizowanym przedsiębiorstwom państwowym do czasowego użytkowania, winny pozostawać w ewidencji nieruchomości państwowych i być traktowane narówni z nieruchomościami wydzierżawionemi.

Nieruchomości przejmowane od przedsiębiorstw lub monopolów na stałe powinny być wpisywane do ewidencji nieruchomości państwowych i wykreślone z majątku odnośnego przedsiębiorstwa lub monopolu.

9) przekazywanie objektów ruchomych państwowych tak monopolom jak i przedsiębiorstwom państwowym odbywa się z reguły na zasadzie odpłatności.

Równocześnie tracą moc obowiązującą okólniki b. Ministerstwa Robót Publicznych z dnia 8 czerwca 1930 roku Nr. I-1603, z dnia 25 marca 1931 roku Nr. X-672/31 i z dnia 22 sierpnia 1931 roku Nr. X-1852/31.

ZA MINISTRA
(—) *Korsak*
PODSEKRETARZ STANU

III. Pisma Okólne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

244.

PISMO OKÓLNE

z dnia 12 października 1934 r.

o detalicznej cenie cukru.

(Nr. Apr. 59-11).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Starostów i Prezydentów miast.

W związku z obniżeniem hurtowej ceny cukru Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zauważyło znaczne wahanie się cen detalicznych tego artykułu w poszczególnych miejscowościach.

Celem zapobieżenia temu stanowi rzeczy— Ministerstwo prosi Panów o zwrócenie uwagi sferom kupieckim na konieczność całkowitego uwzględniania w kalkulacji ceny detalicznej cukru dokonanej obniżki cukru w hurcie.

Dla celów informacyjnych Ministerstwo podaje, że cena detaliczna cukru nie powinna przekraczać 1.25 zł. za 1 kg. Cenę taką uzyska się wliczając do kalkulacji poza ceną cukru (100 kg.) w hurcie (80.50 zł.) i akcyzą (38.50 zł.), 1 zł. na dostawę do sklepów oraz 5 zł. jako zysk detalisty.

(—) *Dr. Igielski*
DYREKTOR BIURA APROWIZACYJNEGO

245.

PISMO OKÓLNE

z dnia 16 października 1934 r.

o wydatkach związanych z urzędowaniem wojewódzkich komisyj egzaminacyjnych dla kandydatów na sekretarzy gminnych.

(Nr. GB. 3-44-2).

Do

P. P. Wojewodów (z wyjątkiem śląskiego).

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu zawiadamia, że w okresie budżetowym 1934/35 r. opłaty egzaminacyjne od kandydatów na sekretarzy gminnych (§ 9 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 lutego 1934 r. w sprawie kwalifikacyj sekretarzy gminnych — (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 144) należy zarachowywać na wznowienie kredytu § 8 „inne wydatki“ w dziale 2 budżetu Min. Spraw Wewn., z którego to paragrafu należy uskuteczniać wydatki na urządzenie i funkcjonowanie wojewódzkich komisyj egzaminacyjnych dla kandydatów na sekretarzy gminnych.

(—) *Hausner*
DYREKTOR GABINETU MINISTRA

B.

I. Przedruki z Dziennika Ustaw R. P.

z 28 września Nr. 85 Rok 1934

Poz. 764. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o podatku od olejów mineralnych.

Poz. 765. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o odpowiedzialności solidarnej za naruszenie przepisów podatkowych.

Poz. 766. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 3 września 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24 marca 1927 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wewnętrznych o uprawnieniach do otrzymania kwatery stałej, przejściowej lub nagłej przez formacje i osoby wojskowe oraz osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowem.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 681) zarządza się co następuje:

§ 1. W § 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24 marca 1927 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wewnętrznych o uprawnieniach do otrzymania kwatery stałej, przejściowej lub nagłej przez formacje i osoby wojskowe, oraz osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowem (Dz. U. R. P. Nr. 37, poz. 333), wprowadza się następujące zmiany:

a) pkt. d) otrzymuje następujące brzmienie:

„d) osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowem i pobierające uposażenie od IX grupy uposażenia wzwyż“;

b) pkt. e) otrzymuje następujące brzmienie:

„e) osoby cywilne w stanie małżeńskim, pracujące w wojsku na stanowisku etatowem i pobierające uposażenie od X do XII grupy uposażenia z wyjątkiem separowanych i przytem bezdzietnych, tudzież wdowcy (wy) dzietni (e)“.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r.

Poz. 767. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 3 września 1934 r. w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Sprawiedliwości, w sprawie wykonania art. 48 i 49 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.

Na podstawie art. 48, 49 i 53 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 681) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy przypadków wynagrodzenia szkód, wyrządzonych przez oddziały wojska lub marynarki wojennej z tytułu przejściowego używania do celów przeprowadzenia ćwiczeń terenów państwowych, samorządowych lub prywatnych, nie będących w administracji wojska lub marynarki wojennej.

§ 2. (1) Za szkody w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się straty rzeczywiście poniesione i wyrządzone skutkiem używania terenów, wymienionych w § 1, w czasie ćwiczeń wojskowych, zarządzonych przez dowódców jednostek wojskowych nie niższych niż pułki (jednostki równorzędne).

(2) W szczególności za szkody uważa się:

a) szkody polne, jak np.: zniszczenia lub uszkodzenia łąk, ogrodów, sadów, lasów, zasiewów i innych kultur rolnych, ogrodowych, rybnych lub leśnych przez ich stratowanie przy przemarszach, przy urządzaniu stacyj łączności i t. p.; wyłamania ogrodzeń przy przejściach przez płoty lub parkany; cięcie lub łamanie gałęzi, albo wycinanie drzew na słupy lub tyki przy budowie linij telefonicznych lub telegraficznych; uszkodzenie kultur rolnych lub leśnych, ogrodzeń, drzew i t. p. przy lądowaniu wojskowego statku powietrznego; zniszczenie roli przez kopanie dołów przy pracach minerskich lub też skutkiem wykonywania prac saperskich i t. p.;

b) inne szkody, jak np.: zniszczenie lub uszkodzenie mienia nieruchomego lub ruchomego (budynki, urządzenia, inwentarz) przez materjały wybuchowe, pociski, kule i środki chemiczne lub przez manewrowanie jednostek pływających; uszkodzenie budynków lub poszczególnych lokali przy urządzaniu stacyj telefonicznych, telegraficznych lub radjotelegraficznych, przy pracach minerskich lub saperskich; szkody za utrudnienia gospodarcze na terenach, objętych strefą niebezpieczeństwa, wyrządzone z powodu zakazu dostępu do tych terenów w czasie ostrego strzelania, lub szkody, poniesione z tego tytułu z powodu zarządzenia opuszczenia budynku przez mieszkańców i t. p;

c) uszkodzenie dróg publicznych wskutek używania ich w sposób niezgodny z przepisami o ruchu na drogach publicznych.

§ 3. (1) Postępowanie, określone w rozporządzeniu niniejszem, wszczyna się na skutek zgłoszenia przez poszkodowanego lub prawa jego zastępującego roszczenia o odszkodowanie.

(2) W przypadkach, gdy żądane odszkodowanie nie przekracza sumy 250 zł., zgłoszenie powinno nastąpić w miarę możności natych-

miast po wyrządzeniu szkody u dowódcy tego oddziału, który wyrządził szkodę lub do którego należy winny jej wyrządzenia.

(3) W przypadkach, gdy żądane odszkodowanie przekracza sumę 250 zł., lub gdy bezpośrednie rokowania ugodowe z władzami wojskowemi (§ 4) nic doprowadziły do rezultatu, albo też gdy z jakichkolwiek przyczyn nie nastąpiło zgłoszenie roszczenia u dowódcy oddziału wojskowego, — należy zgłosić roszczenie u powiatowej władzy administracji ogólnej nie później niż w terminie 14 dni od dnia wyrządzenia szkody lub od dnia zakończenia rokowań ugodowych bez pozytywnego wyniku.

§ 4. (1) W przypadku zgłoszenia roszczenia u władzy (organu) wojskowej (§ 3 ust. 2) dowódca właściwej jednostki administracyjnej zarządza przeprowadzenie rokowań ugodowych z poszkodowanym.

(2) Rokowania te mają na celu ustalenie w drodze bezpośredniego porozumienia z poszkodowanym przyczyny, rodzaju i wysokości szkody i załatwienie sprawy wynagrodzenia w drodze polubownej.

(3) Rokowania przeprowadza oficer, wyznaczony przez dowódcę jednostki administracyjnej, powołując w miarę potrzeby miejscowego rzeczoznawcę (biegłego).

§ 5. (1) Jeżeli rokowania doprowadzą do ugodowego załatwienia sprawy, spisuje się z poszkodowanym akt ugody (wzór Nr 1), w którym należy wskazać rodzaj wyrządzonej szkody, wysokość wynagrodzenia, oraz zaznaczyć, iż poszkodowany zrzeka się wszelkich dalszych pretensyj do Skarbu Państwa z tytułu wyrządzonej szkody. Ugodę podpisują: oficer prowadzący rokowania i poszkodowany, a zatwierdza ją dowódca jednostki administracyjnej (równorzędny).

(2) Akt ugody, zatwierdzony przez dowódcę jednostki administracyjnej (równorzędnego) jest podstawą do wypłaty przez oficera płatnika oznaczonej w akcie ugody sumy odszkodowania.

(3) Wypłata odszkodowania powinna nastąpić w miarę możności zaraz na miejscu po zatwierdzeniu aktu ugody.

§ 6. (1) W przypadkach, określonych w § 3 ust. 3, sprawę wynagrodzenia szkody rozpoznaje komisja mieszana, w której skład wchodzą:

a) przedstawiciel powiatowej władzy administracji ogólnej, jako przewodniczący, oraz jako członkowie:

b) przedstawiciel wojska lub marynarki wojennej w stopniu oficera, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), lub dowódcę brygady Korpusu Ochrony Pogranicza, o ile chodzi o szkody wyrządzone przez oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza lub też winnych przynależnych do tych oddziałów;

c) przedstawiciel władz skarbowych, wyznaczony przez naczelnika urzędu skarbowego, właściwego dla danej miejscowości;

d) przedstawiciel miejscowego samorządu, wyznaczony przez wydział powiatowy.

(2) Zadaniem komisji mieszanej jest doprowadzenie do ugodowego załatwienia sprawy o odszkodowanie.

§ 7. (1) Komisja zbiera się na zarządzenie właściwego kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej najpóźniej w 10 dni po ukończeniu ćwiczeń i rozpatruje zgłoszone roszczenia na miejscu szkody przy udziale poszkodowanych, powołując do współpracy w miarę potrzeby miejscowych rzeczoznawców (biegłych) za wynagrodzeniem. Wysokość wynagrodzenia ustala komisja.

(2) Rozpatrzenie zgłoszonych roszczeń o odszkodowanie i załatwienie ich w drodze ugodowej powinno nastąpić najdalej w terminie 1-go miesiąca od dnia zebrania się komisji, poczem komisja rozwiązuje się z mocy samego prawa.

(3) Decyzje komisji zapadają większością głosów. W razie równości głosów za ustaloną kwotę odszkodowania przyjmuje się kwotę niższą.

§ 8. (1) Z przebiegu czynności komisja spisuje protokół (wzór Nr. 2), który poza oznaczeniem czasu i miejsca dokonania czynności, podaniem nazwisk i imion obecnych członków komisji oraz osób współdziałających w pracach komisji, powinien zawierać:

a) opisanie rodzaju i rozmiaru wyrządzonej szkody;

b) określenie przez poszkodowanego wysokości żądanego odszkodowania;

c) wysokość ustalonego odszkodowania;

d) zaznaczenie, że wysokość odszkodowania została ustalona za zgodą poszkodowanego, oraz że poszkodowany zrzeka się wszelkich pretensyj do Skarbu Państwa z tytułu wyrządzonych mu szkód.

(2) Odpis protokółu, zawierającego zgodę poszkodowanego na wysokość przyznanego odszkodowania, należy doręczyć poszkodowanemu.

(3) W razie nieosiągnięcia ugodowego załatwienia sprawy należy zaznaczyć w protokóle powody odmowy zgody przez poszkodowanego.

(4) Protokół podpisują przewodniczący i poszkodowany.

§ 9. Jeżeli komisja nie osiągnie ugodowego załatwienia sprawy, wówczas przysługuje poszkodowanemu w ciągu sześciu miesięcy, licząc od dnia rozwiązania się komisji, prawo dochodzenia szkody w drodze zwyczajnego postępowania sądowego.

§ 10. (1) Akta komisji przesyła jej przewodniczący dowódcy Okręgu Korpusu (równorzędnego okręgu terytorjalnego), którego przedstawiciel wchodził w skład komisji, lub też dowódcy Korpusu Ochrony Pogranicza, o ile cho-

dzi o szkody, wyrządzone przez oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza lub też winnych przynależnych do tych oddziałów, celem zarządzenia wypłaty odszkodowania.

(2) Protokół komisji (§ 8) jest podstawą do wypłaty poszkodowanemu przez władze wojskowe przyznanego wynagrodzenia.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załączniki do rozp. Min. Spraw Wojskowych z dn. 3 września 1934 r. (poz. 767).

Wzór Nr. 1,
do § 5.

. . . .
. . . .
(pieczęć podłużna oddziału)

AKT UGODY,

sporządzony w dniu . . . . . 19 . . r. w . . . . [1]) w obecności:
1) . . . . [2]) jako przedstawiciela oddziału wojskowego,
2) poszkodowanego . . . . [2]),
3) rzeczoznawcy (biegłego) . . . . [2]),
w sprawie szkody, wyrządzonej przez . . . [3]),
Poszkodowany . . . . [2]),
zamieszkały w . . . .
zgłosił w dniu . . . . 19 . . r.
u d-cy . . . . [4]),
iż . . . . [5])
wyrządził mu następującą szkodę. . . . .
. . . . [6])
i żąda . . . . . . zł tytułem wynagrodzenia szkody.

Rzeczoznawca ocenił szkodę na . . zł. [7])

Po wysłuchaniu opinji rzeczoznawcy ustalono, że odszkodowanie należałoby określić na kwotę . . . . zł.

Poszkodowany oświadcza, iż zgadza się na ustaloną wyżej kwotę odszkodowania, t. j. kwotę . . . . . . zł . . gr, oraz że zrzeka się wszelkich dalszych pretensyj do Skarbu Państwa z tytułu powyższej szkody.

. . . .
(podpis poszkodowanego)

. . . .
(podpis prowadzącego rokowania)

Powyższy akt ugody zatwierdzam.

. . . .
(podpis dowódcy oddziału)

Objaśnienia.

[1]) podać miejscowość i powiat,
[2]) podać nazwisko i imię,
[3]) podać nazwę i numer oddziału lub pododdziału, który wyrządził szkodę,
[4]) podać nazwę i numer oddziału, u którego zgłoszono szkodę,
[5]) podać nazwę i numer oddziału (pododdziału) lub nazwisko i imię oraz przydział służbowy żołnierza, który szkodę wyrządził,
[6]) określić powstałą szkodę (§ 2 ust. 2),
[7]) wypełnić w przypadku, gdy rzeczoznawca został powołany.

Wzór Nr. 2,
do § 8,

. . . .
. . . .
(pieczęć władzy administracyjnej)

PROTOKÓŁ

z posiedzenia komisji, spisany w dniu . . . . 19 . . r. w . . . . [1]), w sprawie ustalenia wynagrodzenia dla . . . . . . [2]) za szkodę, wyrządzoną przez . . . . . . [3]) w obecności:
1) . . . . jako przewodniczącego,
2) . . . . jako przedstawiciela wojska,
3) . . . . jako przedstawiciela władz skarbowych,
4) . . . . jako przedstawiciela samorządu,
oraz poszkodowanego . . . .
i rzeczoznawcy (biegłego) . . . .

Poszkodowany . . . ., zamieszkały w . . . ., zgłosił w dniu . . . . 19 . . r. u dowódcy . . . . [4]) w powiatowej władzy administracji ogólnej w . . . . [5]), iż . . . . [3]) wyrządził mu następującą szkodę . . . . [7]), którą określa na kwotę . . . . zł . . gr.

Komisja po obejrzeniu miejsca, w którem szkoda została wyrządzona, stwierdziła, iż . . . . [6]).

Rzeczoznawca ocenił szkodę na kwotę . . . . zł . . gr.

Komisja ustala szkodę na kwotę . . . . zł . . gr.

Poszkodowany oświadczył, że zgadza się na wysokość odszkodowania, ustalonego przez komisję, i zrzeka się wszelkich pretensyj do Skarbu Państwa z tytułu wyrządzonych mu szkód, objętych niniejszym protokółem.

Poszkodowany nie zgodził się na wysokość ustalonego odszkodowania, gdyż . . . . . [7]).

. . . .
(podpis poszkodowanego)

. . . .
(podpis przewodniczącego)

Objaśnienia.

[1]) podać miejscowość i powiat,
[2]) podać nazwisko i imię poszkodowanego,
[3]) podać nazwę i numer oddziału (pododdziału) lub nazwisko i imię oraz przydział służbowy żołnierza, który szkodę wyrządził,
[4]) podać nazwę i numer oddziału, u dowódcy którego zgłoszono szkodę,
[5]) podać siedzibę władzy,

6) podać rodzaj i rozmiar stwierdzonej szkody (§ 2 ust. 2),

7) wypełnić w przypadku, gdy poszkodowany nie zgadza się na wysokość ustalonego odszkodowania i przytoczyć powody odmowy zgody.

Poz. 768. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 10 września 1934 r. o opłatach za nadzór nad związkami rewizyjnemi spółdzielni.

Poz. 769. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. w sprawie wykonania ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Poz. 770. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym.

Poz. 771. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich.

Poz. 772. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali.

Poz. 773. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. w sprawie wykonania ustawy o nadzwyczajnym podatku od niektórych zajęć zawodowych.

Poz. 774. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. o obliczaniu i poborze podatku od energji elektrycznej.

Poz. 775. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu w sprawie wykonania ustawy z dnia 17 grudnia 1931 r. o państwowym podatku od energji elektrycznej.

---

z 29 września Nr. 86 Rok 1934

Poz. 776. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r.

Prawo o postępowaniu wywłaszczeniowem.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 221) postanawiam co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Wywłaszczenie jest dopuszczalne wyłącznie ze względów wyższej użyteczności, za odszkodowaniem, w przypadkach, w których przepis prawa przewiduje możność wywłaszczenia.

Art. 2. Wywłaszczenie, unormowane prawem niniejszem, może polegać na:

1) odjęciu prawa własności lub innych praw rzeczowych na nieruchomości, albo na ograniczeniu czasowem lub stałem praw rzeczowych na nieruchomości;

2) odjęciu prawa własności materjałów, niezbędnych do budowy urządzeń na cele obrony Państwa, dróg lądowych i wodnych oraz kolei;

3) czasowem zajęciu nieruchomości.

Art. 3. § 1. Do orzekania o wywłaszczeniu i odszkodowaniu za wywłaszczenie w myśl prawa niniejszego powołany jest wojewoda, właściwy według położenia przedmiotu wywłaszczenia.

§ 2. Jeżeli przedmiotem wywłaszczenia są nieruchomości, położone na obszarze dwóch lub więcej województw, orzekanie należy do tego wojewody, którego w tym celu wyznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 4. Jeżeli prawo niniejsze nie stanowi inaczej, przy postępowaniu wywłaszczeniowem stosuje się przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

Art. 5. Sąd, powołany w myśl prawa niniejszego do orzekania co do odszkodowania za wywłaszczenie, wydaje orzeczenie w trybie postępowania niespornego.

R o z d z i a ł II.

Czynności wstępne.

Art. 6. § 1. Jeżeli ubiegający się o wywłaszczenie zamierza wbrew woli właściciela dokonać na jego gruncie prac pomiarowych, powinien na to uzyskać zezwolenie powiatowej władzy administracji ogólnej.

§ 2. W zezwoleniu wymieniony będzie imiennie kierownik tych prac oraz ilościowo: technicy dokonywający pomiarów, tudzież personel pomocniczy i robotniczy, upoważniony do wstępu na grunt celem dokonania pomiaru.

Art. 7. § 1. Ubiegający się o wywłaszczenie może w razie nieodzownej konieczności usuwać trwałe przeszkody, utrudniające mu dokonanie niezbędnych prac pomiarowych, tylko na podstawie zezwolenia powiatowej władzy administracji ogólnej, wymieniającego przeszkodę, którą należy usunąć, oraz sposób jej usunięcia.

§ 2. Ubiegający się o wywłaszczenie oraz osoby, upoważnione do dokonania pomiaru, mają prawo wstępu do wnętrza budynków posiadacza nieruchomości w poszczególnym przypadku tylko za zezwoleniem tej władzy, wymieniającem miejsca, do których dostęp jest dozwolony.

Art. 8. § 1. Jeżeli zezwolenie, wymienione w art. 6 lub 7, dotyczy nieruchomości, pozostających w administracji wojska, lub budynków, zajmowanych przez wojsko, powiatowa władza administracji ogólnej wyda zezwolenie po uzyskaniu zgody właściwej władzy wojskowej.

§ 2. Powiatowa władza administracji ogólnej powinna doręczyć posiadaczowi nieruchomości odpis zezwolenia, wymienionego w art. 6 lub 7, co najmniej na 3 dni przed rozpoczęciem pomiarów. W przypadku, gdy zezwolenie dotyczy większej liczby osób, może być ono podane do wiadomości interesowanych zapomocą obwieszczeń publicznych we właściwych gminach.

§ 3. Od decyzji udzielającej zezwolenia służy odwołanie na zasadach ogólnych; odwołanie nie wstrzymuje wykonania.

Art. 9. § 1. Ubiegający się o wywłaszczenie obowiązany jest wynagrodzić szkody, jakie wyrządził wskutek prowadzenia prac pomiarowych.

§ 2. Na zabezpieczenie wypłaty odszkodowania powinna być na żądanie interesowanego przed rozpoczęciem prac pomiarowych złożona powiatowej władzy administracji ogólnej kaucja w wysokości, określonej przez tę władzę. Od obowiązku składania kaucji wolny jest Skarb Państwa, monopole i przedsiębiorstwa państwowe oraz związki samorządu terytorjalnego.

§ 3. W razie wyrządzenia szkody powiatowa władza administracji ogólnej określi wysokość odszkodowania po wysłuchaniu opinji biegłego. Odszkodowanie będzie wypłacone w ciągu miesiąca lub — w razie zachodzących przeszkód prawnych — złożone do depozytu sądowego; w razie niezachowania tego terminu powiatowa władza administracji ogólnej na wniosek strony zabroni dalszego prowadzenia prac pomiarowych.

§ 4. Orzeczenie powiatowej władzy administracji ogólnej jest ostateczne w administracyjnym toku instancyj. Jeżeli strona nie zgadza się na odszkodowanie, ustalone orzeczeniem tej władzy, może w ciągu miesiąca od daty doręczenia orzeczenia żądać ustalenia odszkodowania przez właściwy sąd.

Rozdział III.

Postępowanie przygotowawcze.

Art. 10. § 1. Celem wszczęcia postępowania wywłaszczeniowego ubiegający się o wywłaszczenie powinien złożyć wojewodzie uzasadniony wniosek wraz z odpowiedniemi załącznikami.

§ 2. We wniosku należy:

1) wymienić i opisać rodzaj i cel zamierzonych robót, wymagających wywłaszczenia;

2) uzasadnić potrzebę wywłaszczenia ze wskazaniem przepisu prawnego, przewidującego dopuszczalność wywłaszczenia na dany cel,

3) wskazać w przybliżeniu ogólną powierzchnię terenu, przeznaczonego do wywłaszczenia, z powołaniem się na plan sytuacyjny, oraz opisać ogólnie to, co się na nieruchomości znajduje;

4) wskazać, na czem ma polegać wywłaszczenie;

5) wymienić cenę żądaną przez właściciela i ofiarowaną mu w wyniku pertraktacyj, prowadzonych w celu dobrowolnego nabycia nieruchomości;

6) oznaczyć termin rozpoczęcia zamierzonych robót.

§ 3. Jeżeli wywłaszczenie nie jest zamierzone na rzecz Skarbu Państwa, monopolów lub przedsiębiorstw państwowych, ani na rzecz związków samorządu terytorjalnego, ubiegający się o wywłaszczenie powinien nadto poprzeć dowodem posiadanie odpowiednich środków lub niezbędnych kredytów na odszkodowanie za wywłaszczenie oraz na wykonanie zamierzonych robót.

§ 4. Jeżeli wywłaszczenie jest zamierzone na cele obrony Państwa, ubiegający się o wywłaszczenie może wymienić i opisać rodzaj i cel zamierzonych robót w sposób ogólny oraz pominąć dane, wymienione w pkt. 6) § 2; te ostatnie dane można również pominąć, gdy wywłaszczenie jest zamierzone na cele kolei żelaznych użytku publicznego. W przypadku, gdy wywłaszczenie dotyczy większej liczby osób, można pominąć dane, wymienione w pkt. 5) § 2.

Art. 11. § 1. Do wniosku należy dołączyć:

1) ogólny plan sytuacyjny z oznaczeniem granic terenu, który ma ulec wywłaszczeniu;

2) wyciągi z ksiąg hipotecznych wywłaszczanych nieruchomości, jeżeli nieruchomości te posiadają hipotekę;

3) wykaz właścicieli wywłaszczanych gruntów, możliwie z podaniem ich adresów.

§ 2. Plany sytuacyjne i inne załączniki, wymienione w paragrafie poprzedzającym, powinny być sporządzone oddzielnie dla każdej gminy i złożone w takiej ilości, aby mogły być ogłoszone we wszystkich gminach, w których obrębie znajdują się nieruchomości, mające ulec wywłaszczeniu.

Art. 12. § 1. Wojewoda oddali wniosek o wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego, jeżeli niema podstaw prawnych do wywłaszczenia; w przeciwnym razie wszczyna postępowanie wywłaszczeniowe.

§ 2. Równocześnie z wszczęciem postępowania wywłaszczeniowego wojewoda prześle władzy hipotecznej pisemny wniosek o wpisanie ostrzeżenia (adnotacji) o postępowaniu wywłaszczeniowem we właściwej księdze hipotecznej.

§ 3. Zmiany w stanie hipotecznym, zaszłe po wniesieniu ostrzeżenia (adnotacji), nie mają wpływu na dalsze postępowanie wywłaszczeniowe.

Art. 13. Wojewoda przesyła powiatowej władzy administracji ogólnej wniosek wywłaszczeniowy wraz z załącznikami w celu obwieszczenia o wywłaszczeniu w gminach, w których obrębie znajdują się wywłaszczane nieruchomości.

Art. 14. § 1. Obwieszczenie polega na podaniu do publicznej wiadomości w sposób, przyjęty w danej miejscowości, następujących danych o wywłaszczeniu:

1) na czyją rzecz i na jaki cel ma być dokonane wywłaszczenie;

2) na czem ma ono polegać według zamierzeń wnioskodawcy;

3) przybliżoną ogólną powierzchnię gruntów i wskazanie miejsca, gdzie grunty te się znajdują;

4) wyszczególnienie właścicieli gruntów.

§ 2. W obwieszczeniu należy nadto podać do wiadomości, że plan sytuacyjny i inne załączniki zostały wyłożone w lokalu zarządu gminy do przejrzenia w okresie dni czternastu, oraz ogłosić, że w tym terminie wolno każdej osobie interesowanej zgłaszać wnioski lub sprzeciwy, które należy wnosić na ręce przełożonego gminy.

§ 3. Treść obwieszczenia należy nadto wywiesić w lokalach urzędowych właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej oraz w lokalach właściwych zarządów gmin.

Art. 15. Niezwłocznie po upływie terminu, wymienionego w artykule poprzedzającym, zarząd gminy przedstawi akta sprawy powiatowej władzy administracji ogólnej i dołączy do nich zgłoszone wnioski, sprzeciwy, jak również treść obwieszczenia, jakie zarządził, ze wskazaniem daty oraz sposobu, w jakim zostało dokonane.

Art. 16. Powiatowa władza administracji ogólnej przedstawia akta ze swą opinją wojewodzie.

Art. 17. § 1. Wojewoda po zapoznaniu się z aktami sprawy zawiadomi wywłaszczającego o zgłoszonych wnioskach lub sprzeciwach, wyznaczając mu termin do zapoznania się z niemi i złożenia wyjaśnień.

§ 2. Równocześnie wojewoda wezwie wywłaszczającego do przedstawienia w oznaczonym terminie szczegółowych danych, określających: 1) granice i rodzaj każdej przeznaczonej do wywłaszczenia nieruchomości lub jej części, oraz wszystkiego, co się na niej znajduje; 2) powierzchnie, obliczone w metrach kwadratowych, z powołaniem się na plan; 3) imiona, nazwiska i adresy właścicieli oraz tych osób trzecich, którym służą prawa rzeczowe na danej nieruchomości, z wymienieniem tych praw zgodnie z księgą hipoteczną, a w braku jej na zasadzie innych odpowiednich dokumentów; 4) wysokość odszkodowania, zaofiarowanego każdemu z właścicieli.

§ 3. Wywłaszczający powinien nadto dołączyć lub powołać się na dokumenty, na których oparto dane, wymienione w pkt. 1) — 3) paragrafu poprzedzającego, oraz dołączyć szczegółowe plany pomiarowe wywłaszczanych nieruchomości. W przypadku, gdy wywłaszczenie dotyczy większej liczby osób, wywłaszczający może pominąć przedstawienie danych, wymienionych w pkt. 4) paragrafu poprzedzającego.

Art. 18. § 1. Pomiaru terenu dokonywają oraz plan pomiarowy sporządzają mierniczowie przysięgli.

§ 2. Jeżeli wywłaszczenie jest zamierzone na rzecz Skarbu Państwa, monopoli lub przedsiębiorstw państwowych, prace, wymienione w paragrafie poprzedzającym, mogą wykonywać także mierniczowie bądź inżynierowie urzędów, monopoli lub przedsiębiorstw państwowych.

§ 3. Przepis niniejszy stosuje się również do prac pomiarowych, dokonywanych w toku czynności wstępnych.

Art. 19. § 1. Jeżeli wywłaszczany zgadza się na odstąpienie nieruchomości, spór zaś dotyczy tylko wysokości odszkodowania, strony mogą zawrzeć odpowiednią umowę z zastrzeżeniem ustalenia odszkodowania w myśl przepisów prawa niniejszego. Umowa może być zawarta także przed powiatową władzą administracji ogólnej lub wojewodą.

§ 2. Obowiązujące ograniczenia co do rozdrabniania gruntów i obrotu ziemią nie będą stosowane.

§ 3. Posiadacze ordynacyj i fideikomisów władni są sami zawierać umowy.

Rozdział IV.

Wywłaszczenie.

Art. 20. Jeżeli strony zawarły umowę, przewidzianą w artykule poprzedzającym, wojewoda może wydać orzeczenie o wywłaszczeniu bez wszczynania postępowania przygotowawczego i bez rozprawy.

Art. 21. § 1. Wojewoda, wyznaczając rozprawę co do wywłaszczenia, zawiadomi o miejscu i terminie rozprawy co najmniej na 14 dni przedtem: wywłaszczającego, właściciela, osoby, które zgłosiły wnioski lub sprzeciwy, oraz osoby trzecie, których te wnioski, sprzeciwy lub odpowiedzi na nie bezpośrednio dotyczą.

§ 2. W przypadku, gdy zawiadomienia, przewidziane w paragrafie poprzedzającym, dotyczą większej liczby osób, osoby te mogą być zawiadomione zapomocą obwieszczeń publicznych we właściwych gminach.

§ 3. W razie potrzeby rozprawa odbywa się na miejscu i z udziałem biegłych.

Art. 22. § 1. Po przeprowadzeniu rozprawy wojewoda wydaje orzeczenie o wywłaszczeniu albo odmawia jego wydania, o ile zachodzą ku temu powody prawne lub faktyczne.

§ 2. Orzeczenie powinno w szczególności zawierać:

1) ustalenie przedmiotu i rozmiaru wywłaszczenia;

2) cel wywłaszczenia z określeniem rodzaju projektowanych robót;

3) uzasadnienie przyjęcia lub odrzucenia wniosków i sprzeciwów.

§ 3. W przypadku wywłaszczenia nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa na budowę lub przebudowę linij kolejowych, budynków i innych urządzeń, niezbędnych do eksploatacji kolei, wojewodą na wniosek wywłaszczającego może mu zezwolić na niezwłoczne objęcie wywłaszczonej nieruchomości. Wojewoda ustali równocześnie lub najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od chwili objęcia nieruchomości wysokość odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość, które będzie wypłacone w ciągu dwóch miesięcy lub — w razie zachodzących przeszkód prawnych — złożone do depozytu sądowego; w razie niezachowania tego terminu wojewoda na wniosek strony uchyli zezwolenie na niezwłoczne objęcie nieruchomości.

Art. 23. W orzeczeniu wywłaszczający może być zobowiązany do wybudowania i utrzymywania własnym kosztem we wskazanych przez władzę miejscach mostów, dróg, grobli, przejazdów, rowów odpływowych i innych urządzeń, niezbędnych celem zapobieżenia stratom i niewygodom, mogącym powstać dla gruntów sąsiednich wskutek wykonania robót, oraz celem zapewnienia im bezpieczeństwa, zagrożonego przez dokonane roboty.

Art. 24. § 1. Wbrew woli właściciela nie może mu być pozostawiona tylko taka część jego nieruchomości, która wskutek rozdrobnienia, wywołanego wywłaszczeniem, nie może być racjonalnie użytkowana na cele dotychczasowe; w tym przypadku wywłaszczenie powinno na żądanie właściciela objąć całą nieruchomość.

§ 2. Jeżeli tylko pewna część gruntu, pozostawionego właścicielowi, traci dla niego znaczenie ze względu na dotychczasowe przeznaczenie, wówczas przymus nabycia przez wywłaszczającego za odszkodowaniem dotyczy tylko tej części.

§ 3. W razie potrzeby objęcia wywłaszczeniem części budynku wywłaszczenie na żądanie właściciela powinno objąć cały budynek.

Art. 25. § 1. Orzeczenie doręcza się wywłaszczającemu i wywłaszczonemu na piśmie. W przypadku, gdy orzeczenie dotyczy większej liczby osób, treść jego może być podana do wiadomości interesowanych zapomocą obwieszczeń publicznych we właściwych gminach.

§ 2. W ciągu dni czternastu od daty doręczenia orzeczenia lub od daty dokonania obwieszczeń służy stronie odwołanie do Ministra Spraw Wewnętrznych.

§ 3. Wojewoda udziela stronie przeciwnej terminu czternastodniowego do zapoznania się z treścią odwołania i do wniesienia w tym czasie pisemnej odpowiedzi, poczem przedstawia akta Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 4. Orzeczenie Ministra Spraw Wewnętrznych zapada w porozumieniu z właściwym ministrem.

Rozdział V.

Zasady odszkodowania.

Art. 26. Obowiązek odszkodowania ciąży na tym, na czyją rzecz orzeczono wywłaszczenie.

Art. 27. § 1. Odszkodowanie obejmuje stratę, powstałą wskutek wywłaszczenia.

§ 2. Wzrostu wartości nieruchomości, powstałej wskutek przeprowadzenia robót, budowli lub urządzeń, dla których wywłaszczenie następuje, nie uwzględnia się przy ustaleniu odszkodowania.

§ 3. W przypadku wywłaszczenia tylko części nieruchomości odszkodowanie powinno obejmować nietylko wartość części wywłaszczonej, lecz także ubytek wartości części nieobjętej wywłaszczeniem.

Art. 28. § 1. Odszkodowanie nie należy się za nowowzniesione budowle, zaprowadzone plantacje i wogóle za wszelkie nowe urządzenia i ulepszenia, co do których ze sposobu ich wykonania, czasu powstania albo innych okoliczności da się stwierdzić, że zostały dokonane w celu osiągnięcia wyższego odszkodowania.

§ 2. W przypadku, przewidzianym w paragrafie poprzedzającym, wywłaszczony może znieść na własny koszt i zabrać przedmiot takich urządzeń do czasu faktycznego objęcia nieruchomości przez wywłaszczającego; w przeciwnym razie wywłaszczający władny jest usunąć wymienione przedmioty na koszt i niebezpieczeństwo wywłaszczonego.

Art. 29. § 1. W przypadku ograniczenia praw lub czasowego zajęcia odszkodowanie powinno być ustalone i wypłacone zgóry, jeżeli zarówno czas ograniczenia jak szkoda dadzą się zgóry ustalić. Gdyby ustalenie takie było niemożliwe, odszkodowanie będzie określone z upływem każdego półrocza w okresie trwania ograniczenia.

§ 2. Odszkodowanie obejmuje prócz utraconych pożytków również określone oddzielnie zmniejszenie się wartości przedmiotu, wynikłe wskutek czasowego zajęcia.

§ 3. Jeżeli ograniczenie praw nie zostało dokonane na rzecz Skarbu Państwa, monopoli, przedsiębiorstw państwowych lub związków samorządu terytorjalnego, wywłaszczony może żądać zabezpieczenia pieniężnego w wysokości co najmniej półrocznego odszkodowania.

Art. 30. § 1. W braku zgody stron na inny sposób wynagrodzenia odszkodowanie powinno być wypłacone w pieniądzach.

§ 2. Jeżeli suma odszkodowania, ustalona przez wojewodę, zostanie podwyższona przez sąd, wywłaszczonemu należą się odsetki w wysokości stopy dyskontowej Banku Polskiego od

nadwyżki odszkodowania, ustalonej przez sąd, licząc od dnia prawnego objęcia nieruchomości do dnia zapłaty lub złożenia nadwyżki do depozytu sądowego.

§ 3. W razie objęcia nieruchomości na podstawie art. 22 § 3 lub art. 56 pkt. 4) wywłaszczonemu należą się odsetki w tej samej wysokości od sumy odszkodowania, licząc od dnia prawnego objęcia nieruchomości przez wywłaszczającego do dnia zapłaty lub złożenie tej sumy do depozytu sądowego.

Rozdział VI.

Ustalenie odszkodowania.

Art. 31. § 1. Wniosek o ustalenie odszkodowania wywłaszczający składa wojewodzie najpóźniej przed upływem trzech miesięcy od daty doręczenia ostatecznego orzeczenia o wywłaszczeniu.

§ 2. Jeżeli wywłaszczający nie zgłosi w tym terminie wniosku, wywłaszczony może sam wystąpić z żądaniem ustalenia odszkodowania.

Art. 32. § 1. Na rozprawę co do odszkodowania należy wezwać co najmniej na 14 dni przedtem strony oraz te osoby, których prawa rzeczowe na nieruchomości zostały ujawnione w postępowaniu wywłaszczeniowem. W przypadku, gdy wezwanie dotyczy większej liczby osób, osoby te mogą być wezwane zapomocą obwieszczeń publicznych we właściwych gminach.

§ 2. W wezwaniach i obwieszczeniach, wymienionych w paragrafie poprzedzającym, należy uprzedzić, że w razie niestawienia się wzywanych wysokość odszkodowania będzie ustalona bez ich udziału.

Art. 33. § 1. Na rozprawie strony mogą zawrzeć układ, dotyczący wysokości odszkodowania, jeżeli osoby, mające prawa rzeczowe na wywłaszczonej nieruchomości, na to się zgodzą.

§ 2. Układ zostaje w całej treści wciągnięty do protokółu. Wypisy z tego protokółu mają moc prawną równą aktowi notarjalnemu.

§ 3. Przepis art. 19 § 3 stosuje się odpowiednio do układów.

Art. 34. Jeżeli wywłaszczony oświadczy na rozprawie zgodę na wysokość odszkodowania, zaofiarowaną przez wywłaszczającego w myśl art. 10 § 2 pkt. 5), będzie to uważane za zawarcie układu w rozumieniu artykułu poprzedzającego.

Art. 35. Jeżeli na rozprawie wywłaszczający i osoby, którym służą prawa rzeczowe na wywłaszczonej nieruchomości, oświadczą, że zgadzają się na pozostawienie tych praw na nieruchomości mimo wywłaszczenia, osoby te zostaną wyłączone z dalszego postępowania, a wartość pozostawionego prawa zostanie odpowiednio uwzględniona przy określeniu odszkodowania.

Art. 36. Na rozprawie należy wysłuchać opinji biegłych co do wysokości odszkodowania.

Art. 37. Orzeczenie co do odszkodowania wydaje wojewoda na podstawie wyników rozprawy.

Art. 38. § 1. Jeżeli wywłaszczona nieruchomość jest obciążona na rzecz osób trzecich, ustaloną sumę odszkodowania należy złożyć do depozytu sądowego celem jej podziału zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, chyba że wywłaszczony i osoby trzecie zgodzą się na niezwłoczną wypłatę sumy.

§ 2. Jeżeli strona oświadczy, iż na wysokość odszkodowania, ustaloną orzeczeniem, nie zgadza się lub odmawia przyjęcia odszkodowania, sumę należy złożyć do depozytu sądowego.

§ 3. Sumę odszkodowania należy złożyć do depozytu sądowego także wtedy, gdy z powodu innych przeszkód prawnych niezwłoczne wydanie jej uprawnionemu jest niemożliwe.

Art. 39. Wyjąwszy przypadki, przewidziane w artykule poprzedzającym, suma odszkodowania, ustalona orzeczeniem, powinna być przez wywłaszczającego wypłacona uprawnionemu.

Art. 40. § 1. Od orzeczenia wojewody co do odszkodowania niema środka prawnego w administracyjnym toku instancyj.

§ 2. Jeżeli strona nie zgadza się na odszkodowanie, ustalone orzeczeniem wojewody, może w ciągu trzech miesięcy od daty doręczenia orzeczenia żądać ustalenia odszkodowania przez właściwy sąd.

Rozdział VII.

Wykonanie i skutki wywłaszczenia. Prawo pierwokupu.

Art. 41. § 1. Po wydaniu ostatecznego orzeczenia o wywłaszczeniu wojewoda na wniosek wywłaszczającego wyda orzeczenie o wykonaniu wywłaszczenia; orzeczenie jest natychmiast wykonalne.

§ 2. Wydanie orzeczenia o wykonaniu wywłaszczenia będzie poprzedzone wypłaceniem lub złożeniem do depozytu sumy odszkodowania, ustalonego umową lub orzeczeniem wojewody.

§ 3. Jeżeli wywłaszczona nieruchomość należała do kościoła lub wyznania prawnie uznanego i była przeznaczona wyłącznie do służby bożej lub chowania zmarłych, wydanie orzeczenia o wykonaniu wywłaszczenia będzie poprzedzone pozbawieniem nieruchomości przez właściwą władzę duchowną charakteru rzeczy poświęconej.

Art. 42. § 1. Na podstawie ostatecznego orzeczenia o wykonaniu wywłaszczenia tytuł własności przedmiotu wywłaszczonego zostanie przepisany na rzecz wywłaszczającego w księdze hipotecznej, jeżeli nieruchomość miała uregulowaną hipotekę.

§ 2. Z ujawnieniem tego orzeczenia w księdze hipotecznej podlegają wykreśleniu wszy-

stkie prawa rzeczowe na wywłaszczonej nieruchomości z wyjątkiem tych, na których pozostawienie wyrazili zgodę wywłaszczający i osoby, którym te prawa służą.

§ 3. Wywłaszczający nie wstępuje w umowy, zawarte przez wywłaszczonego co do wywłaszczonej nieruchomości, chyba że na wstąpienie w te umowy wyraził zgodę.

Art. 43. § 1. Jeżeli wywłaszczający nie złoży wniosku o ustalenie odszkodowania w ciągu trzech miesięcy od daty doręczenia ostatecznego orzeczenia o wywłaszczeniu lub zrzeka się wywłaszczenia przed ustaleniem odszkodowania, wówczas interesowani władni są dochodzić w drodze sądowej od wywłaszczającego szkody, poniesionej wskutek postępowania wywłaszczeniowego.

§ 2. Jeżeli wywłaszczający zrzeka się swych uprawnień po ustaleniu wysokości odszkodowania, właściciel może dochodzić bądź szkody, poniesionej przez niego wskutek postępowania wywłaszczeniowego, bądź też żądać zapłaty ustalonego odszkodowania wzamian za odstąpienie nieruchomości.

Art. 44. § 1. Wywłaszczonemu służy prawo pierwokupu co do wywłaszczonej nieruchomości.

§ 2. Jeżeli wywłaszczenie dotyczyło większej liczby osób, zawiadomienie interesowanych może być dokonane zapomocą obwieszczeń publicznych we właściwych gminach.

Rozdział VIII.

Wywłaszczenie materjałów.

Art. 45. Powiatowa władza administracji ogólnej może zezwolić wywłaszczającemu na poszukiwanie i wydobywanie na cudzej nieruchomości materjałów niezbędnych do budowy i utrzymania urządzeń na cele obrony Państwa, dróg lądowych i wodnych oraz kolei, jako to: kamieni, żwiru, piasku i innych, jeżeli budujący nie może ich wydobyć bliżej w odpowiedniej ilości i jakości.

Art. 46. Za szkody, wyrządzone poszukiwaniami, oraz za wywłaszczone materjały należy się właścicielowi odszkodowanie, bez uwzględnienia jednak wzrostu wartości jego nieruchomości, powstałej wskutek przeprowadzenia drogi lub kolei.

Art. 47. Właściciel może żądać wywłaszczenia za odszkodowaniem całego gruntu, zawierającego potrzebne materjały, bądź jeżeli z danego gruntu sam je wydobywał, a materjały te zostały wydobyte przez wywłaszczającego w takiej ilości, że dalsze użytkowanie gruntu zgodnie z dotychczasowem przeznaczeniem jest niemożliwe, bądź jeżeli wydobywanie materjałów trwa dłużej niż trzy lata.

Art. 48. § 1. W braku umowy powiatowa władza administracji ogólnej, po wysłuchaniu stron, określa:

1) zakres ograniczenia praw właściciela;

2) wysokość odszkodowania na podstawie opinji biegłych.

§ 2. Jeżeli budującym drogę lub kolej nie jest Skarb Państwa, przedsiębiorstwo państwowe lub związek samorządu terytorjalnego, orzeczenie nadto na żądanie właściciela określi wysokość zabezpieczenia, jakie powinno być złożone do depozytu sądowego przed wykonaniem orzeczenia.

Art. 49. § 1. Od orzeczenia w części, dotyczącej zakresu ograniczenia praw oraz wysokości zabezpieczenia, służy stronom odwołanie do wojewody.

§ 2. Jeżeli strona nie zgadza się na odszkodowanie, ustalone przez powiatową władzę administracji ogólnej, może w ciągu miesiąca od daty doręczenia orzeczenia żądać ustalenia odszkodowania przez właściwy sąd.

§ 3. Co do sposobu ustalenia i wypłacenia odszkodowania stosuje się odpowiednio zasady prawa niniejszego, dotyczące odszkodowania za wywłaszczenie.

Rozdział IX.

Czasowe zajęcie nieruchomości.

Art. 50. Czasowe zajęcie nieruchomości może być dokonane tylko wówczas, gdy zamierzony z niej użytek nie może spowodować trwałej zmiany gospodarczego przeznaczenia zajętego przedmiotu, lub gdy z nieruchomości ma być wywłaszczony materjał do budowy urządzeń na cele obrony Państwa, dróg lądowych i wodnych oraz kolei.

Art. 51. § 1. Jeżeli czasowe zajęcie trwa dłużej niż trzy lata, właściciel może przez notarjusza wezwać posiadacza zajętego przedmiotu do nabycia nieruchomości z wolnej ręki lub jej wywłaszczenia. Gdyby posiadacz nie nabył nieruchomości z wolnej ręki w okresie sześciomiesięcznym od daty doręczenia wezwania, lub w tym terminie nie uzyskał orzeczenia wojewody o wywłaszczeniu, właściciel może wystąpić do sądu o przywrócenie mu posiadania czasowo zajętego majątku.

§ 2. Nieruchomość, zajęta czasowo, powinna być na żądanie właściciela zwrócona przed terminem, jeżeli zajęcie jej okaże się zbędne, lub jeżeli czyni się z niej inny użytek od tego, na jaki ją zajęto. Do orzekania powołany jest wojewoda.

Rozdział X.

Zajęcie, wywołane siłą wyższą lub nagłą potrzebą.

Art. 52. § 1. W przypadkach siły wyższej lub nagłej potrzeby powiatowa władza administracji ogólnej może nakazać czasowe zajęcie cudzej nieruchomości.

§ 2. Gdyby potrzeba okazała się tak dalece pilna, że nie byłoby możności zawiadomienia powiatowej władzy administracji ogólnej,

przełożony gminy lub właściwy komendant policji władny jest wydać odpowiednie zarządzenie pod warunkiem niezwłocznego zawiadomienia właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej celem wydania nakazu czasowego zajęcia w myśl paragrafu poprzedzającego.

Art. 53. § 1. Powiatowa władza administracji ogólnej w ciągu dni czternastu od dnia zajęcia określa wysokość odszkodowania, które będzie wypłacone w ciągu miesiąca lub — w razie zachodzących przeszkód prawnych — złożone do depozytu sądowego; w razie niezachowania tego terminu powiatowa władza administracji ogólnej na wniosek strony uchyli czasowe zajęcie.

§ 2. Orzeczenie powiatowej władzy administracji ogólnej jest ostateczne w administracyjnym toku instancyj. Jeżeli strona nie zgadza się na odszkodowanie, ustalone orzeczeniem tej władzy, może w ciągu miesiąca od daty doręczenia żądać ustalenia odszkodowania przez właściwy sąd.

§ 3. Co do sposobu ustalenia i wypłacenia odszkodowania stosuje się odpowiednio zasady prawa niniejszego, dotyczące odszkodowania za wywłaszczenie.

Art. 54. Czasowe zajęcie, o którem mowa w rozdziale niniejszym, ustaje z mocy samego prawa, jeżeli wnioskodawca w okresie sześciu miesięcy od uzyskania nakazu nie wystąpi do wojewody o wywłaszczenie nieruchomości w trybie, przepisanym prawem niniejszem.

Rozdział XI.

Wywłaszczenie na cele obrony Państwa.

Art. 55. § 1. Dopuszczalne jest wywłaszczenie w przypadku, gdy tego wymaga interes obrony Państwa.

§ 2. Przepis § 1 służy za podstawę do wywłaszczenia w przypadkach nieobjętych innemi przepisami prawnemi o dopuszczalności wywłaszczenia na cele obrony Państwa.

Art. 56. Do wywłaszczeń na cele obrony Państwa stosuje się przepisy prawa niniejszego ze zmianami następującemi:

1) terminy czternastodniowe, przewidziane w prawie niniejszem, skraca się do dni 7;

2) wnioski wywłaszczeniowe, zgłoszone przez władze wojskowe, są wiążące dla wojewody, o ile dotyczą potrzeby, przedmiotu i rozmiaru wywłaszczenia; nie wyłącza to jednak zastosowania przepisu art. 23 i 24;

3) ustalenie odszkodowania może odbywać się równocześnie z rozprawą co do wywłaszczenia;

4) w przypadkach nagłych wojewoda zezwala władzy wojskowej na niezwłoczne objęcie nieruchomości; wojewoda ustali równocześnie lub najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od chwili objęcia nieruchomości wysokość odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość, które będzie wypłacone w ciągu dwóch miesięcy lub — w razie zachodzących przeszkód prawnych — złożone do depozytu sądowego; w razie niezachowania tego terminu wojewoda na wniosek strony uchyli zezwolenie na niezwłoczne objęcie nieruchomości;

5) zarządzenia tymczasowe, przewidziane w art. 52 § 2, może wydawać władza wojskowa, oznaczona przez Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział XII

Przepisy karne.

Art. 57. § 1. Kto przeszkadza w wykonywaniu prac pomiarowych przez osoby do tego upoważnione, lub nie dopuszcza ich do miejsc, wymienionych w zezwoleniu, albo przeszkadza w dokonaniu czynności, objętych zezwoleniem.

podlega, jeżeli za czyn w myśl ustaw karnych nie grozi kara, surowsza, karze aresztu do jednego miesiąca lub grzywny do 1.000 złotych.

§ 2. Kto usuwa lub niszczy dokonywane prace pomiarowe,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 3.000 złotych.

§ 3. Orzekanie należy do władz administracyjnych.

Art. 58. § 1. Kto wbrew orzeczeniu powiatowej władzy administracji ogólnej przeszkadza w poszukiwaniu i wydobywaniu materjałów, niezbędnych do budowy urządzeń na cele obrony Państwa, dróg lądowych i wodnych oraz kolei,

podlega, jeżeli za czyn w myśl ustaw karnych nie grozi kara surowsza, karze aresztu do jednego miesiąca lub grzywny do 1.000 złotych.

§ 2. Kto wbrew zarządzeniu powiatowej władzy administracji ogólnej, przełożonego gminy, komendanta policji lub władzy wojskowej przeszkadza w zajęciu nieruchomości w przypadkach siły wyższej lub nagłej potrzeby,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 3.000 złotych.

§ 3. Orzekanie należy do władz administracyjnych.

Rozdział XIII.

Przepisy końcowe i przejściowe.

Art. 59. § 1. Wywłaszczenia, co do których postępowanie zostało wszczęte przed wejściem w życie prawa niniejszego, będą ukończone na zasadzie przepisów dotychczasowych.

§ 2. Jeżeli jednak niema decyzji ostatecznej w toku postępowania administracyjnego co do ustalenia odszkodowania, będzie ono ustalone w myśl przepisów prawa niniejszego.

§ 3. Jeżeli postępowanie co do ustalenia odszkodowania nie zostało wszczęte do chwili wejścia w życie prawa niniejszego, a strona nie zgłosi odpowiedniego wniosku w ciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie prawa niniejszego, wywłaszczenie traci swą moc.

§ 4. Jeżeli do chwili wejścia w życie prawa niniejszego odszkodowanie za wywłaszczony

grunt nie zostało ostatecznie ustalone, odszkodowanie należy ustalić ze szczególnem uwzględnieniem wynikłej stąd straty.

Art. 60. Wykonanie prawa niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz innym ministrom — stosownie do zakresu ich działania.

Art. 61. § 1. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.

§ 2. Z dniem wejścia w życia rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy w sprawach, unormowanych tem rozporządzeniem.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze nie narusza jednak przepisów, odrębnie normujących postępowanie wywłaszczeniowe na cele reformy rolnej, jak również odpowiednich przepisów ustawy wodnej (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 62, poz. 574) i ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. w sprawie pomiarów Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 125).

§ 4. Rozporządzenie niniejsze nie narusza również przepisów dotychczasowych w zakresie, w jakim określają cele, dla których dopuszczalne jest wywłaszczenie i zajęcie nieruchomości.

§ 5. Pozostają w mocy przepisy o wywłaszczeniu, zawarte w prawie górniczem (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 85, poz. 654).

Poz. 777. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o wywłaszczaniu na cele kolejowe.

Poz. 778. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o tymczasowych organach ustrojowych gminy m. st. Warszawy.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 221) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Używany w tekście rozporządzenia niniejszego skrót: „ustawa samorządowa" oznacza ustawę z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294).

Art. 2. Tymczasowe organa ustrojowe gminy m. st. Warszawy, określone w rozporządzeniu niniejszem, sprawują swe czynności do chwili ukonstytuowania się organów ustrojowych gminy po wydaniu ustawy o stołecznym samorządzie wojewódzkim, nie dłużej jednak niż do dnia 31 marca 1936 r.

Art. 3. Do tymczasowych organów ustrojowych gminy m. st. Warszawy, określonych w rozporządzeniu niniejszem, stosuje się przepisy dekretu z dnia 4 lutego 1919 r. o samorządzie miejskim (Dz. P. P. P. Nr. 13, poz. 140) z późniejszemi zmianami oraz przepisy ustawy samorządowej, o ile z przepisów rozporządzenia niniejszego nie wynika inaczej.

Rozdział II.

Tymczasowe organa ustrojowe gminy m. st. Warszawy.

Art. 4. (1) Zakres działania ustrojowych organów gminy, określony w ustawie samorządowej i ustawach szczególnych, należy bez ograniczeń, o których mowa w art. 72 i 73 ustawy samorządowej, a ze zmianami, wynikającemi z rozporządzenia niniejszego, do Tymczasowego Zarządu Miejskiego. Członkami tego Zarządu są: Prezydent Miasta oraz 5 Wiceprezydentów.

(2) Prezydenta Miasta powołuje i odwołuje na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych Rada Ministrów, Wiceprezydentów zaś — Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. (1) Przy Tymczasowym Zarządzie Miejskim czynna jest pod przewodnictwem Prezydenta Miasta lub wyznaczonego przezeń Wiceprezydenta Tymczasowa Rada Miejska, złożona z 36 członków, powołanych z pośród osób, odpowiadających warunkom prawa wybieralności do rady miejskiej zgodnie z przepisami art. 3 i 4 ustawy samorządowej, ze szczególnem uwzględnieniem osób, reprezentujących sfery gospodarcze i zawodowe ludności m. st. Warszawy.

(2) Członków Tymczasowej Rady Miejskiej powołuje i odwołuje Minister Spraw Wewnętrznych.

(3) Członkowie Tymczasowej Rady Miejskiej sprawują swe czynności bezpłatnie.

Art. 6. (1) Tymczasowa Rada Miejska jest organem opinjodawczym w sprawach, które zgodnie z dotychczasowemi przepisami należą do zakresu działania rady miejskiej, a ponadto w sprawach, w których opinji powyższego organu zasięgnie Prezydent Miasta.

(2) Tymczasowa Rada Miejska może wyłonić ze swego grona komisje, powołane do przygotowywania wniosków i opinji. Przewodnictwo tych komisyj sprawuje Prezydent Miasta, który może je poruczyć Wiceprezydentom albo przekazać osobom, wybranym w tym celu przez komisje ze swego grona.

(3) Sposób obradowania Tymczasowej Rady Miejskiej i jej komisyj określa regulamin, uchwalony przez nią i zatwierdzony przez władzę nadzorczą.

Art. 7. (1) Funkcje organu stanowiącego gminy sprawuje Tymczasowy Zarząd Miejski kolegjalnie. Tymczasowy Zarząd Miejski działa również kolegjalnie w sprawach, które w myśl przepisów art. 44 ustawy samorządowej zastrzeżone są dla kolegjum zarządu miejskiego.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych władny jest przenieść wszystkie lub niektóre sprawy,

przewidziane w art. 44 ust. (1) lit. f), g) i j) ustawy samorządowej, do zakresu jednoosobowego działania Tymczasowego Zarządu Miejskiego z zastrzeżeniem, że ustalenie ogólnych wytycznych i zasad w powyższych sprawach należy w każdym razie do kolegjum Tymczasowego Zarządu Miejskiego.

(3) Funkcje, wynikające z jednoosobowego zakresu działania Tymczasowego Zarządu Miejskiego, sprawuje Prezydent Miasta. Prezydent Miasta, poza uprawnieniami, przewidzianemi w rozporządzeniu niniejszem, łączy wszystkie funkcje przełożonego gminy i jej zarządu, nie zastrzeżone dla kolegjum Tymczasowego Zarządu Miejskiego.

Art. 8. (1) Kolegjum Tymczasowego Zarządu Miejskiego składa się z członków tego Zarządu i obraduje pod przewodnictwem Prezydenta Miasta.

(2) Sposób obradowania Tymczasowego Zarządu Miejskiego określa regulamin, uchwalony przez kolegjum tego Zarządu i zatwierdzony przez władzę nadzorczą.

Art. 9. (1) W razie nieobecności Prezydenta Miasta lub niemożności pełnienia przezeń czynności służbowych wszystkie funkcje jego obejmuje jeden z Wiceprezydentów, którego w tym celu wyznaczy Prezydent Miasta.

(2) Wiceprezydenci w zakresie jednoosobowego działania Tymczasowego Zarządu Miejskiego podlegają służbowo i osobowo Prezydentowi Miasta, sprawują funkcje jego pomocników oraz zastępują go w zakresie przez niego ustalonym.

Art. 10. (1) Prezydent Miasta i Wiceprezydenci pobierają z funduszów gminy uposażenie, którego wysokość ustala Minister Spraw Wewnętrznych. Uposażenie Prezydenta Miasta nie może przekraczać kwoty uposażenia, przewidzianego dla Prezydenta Miasta w budżecie gminy na okres 1933/34 r., uposażenie zaś każdego z Wiceprezydentów — kwoty uposażenia, przewidzianego w tym budżecie dla Wiceprezydentów.

(2) Urzędnik państwowy, powołany na jedno z powyższych stanowisk, korzysta przez czas sprawowania funkcyj w Tymczasowym Zarządzie Miejskim z urlopu, którego czas zalicza się do służby państwowej.

Art. 11. (1) Czynności z zakresu kontroli wewnętrznej, przewidziane w ustawie samorządowej i innych przepisach szczególnych, sprawuje Komisja Rewizyjna, której skład ustala oraz przewodniczącego i członków powołuje i odwołuje Minister Spraw Wewnętrznych.

(2) Do Komisji Rewizyjnej mogą być powoływane tylko osoby, które odpowiadają warunkom prawa wybieralności do rady miejskiej zgodnie z przepisami art. 3 i 4 ustawy samorządowej. W skład Komisji nie mogą wchodzić członkowie Tymczasowego Zarządu Miejskiego oraz pracownicy miejscy.

(3) Protokóły czynności rewizyjnych oraz uwagi swe i wnioski wraz z wyjaśnieniami Tymczasowego Zarządu Miejskiego Komisja Rewizyjna składa władzy nadzorczej.

(4) Tryb czynności Komisji Rewizyjnej ustala regulamin, uchwalony przez Komisję i zatwierdzony przez władzę nadzorczą.

(5) Członkowie Komisji Rewizyjnej za udział w posiedzeniach Komisji i jej czynnościach rewizyjnych otrzymują z funduszów gminy tytułem odszkodowania diety według norm, ustalonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych, w granicach przeznaczonych na ten cel środków w budżecie miasta.

Art. 12. Do członków Tymczasowej Rady Miejskiej, jej komisyj oraz Komisji Rewizyjnej stosuje się analogicznie przepisy, zawarte w zdaniu pierwszem art. 8 ustawy samorządowej bez skutków, przewidzianych w art. 6 ust. (5), oraz przepisy art. 9 tej ustawy.

Rozdział III.

Przepisy końcowe.

Art. 13. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 14. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Poz. 779. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. w sprawie włączenia Drukarni Państwowych do przedsiębiorstwa państwowego „Polska Agencja Telegraficzna".

Poz. 780. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o zniesieniu Państwowego Funduszu Kredytowego, Państwowego Funduszu Gospodarczego i Funduszu na przedterminową spłatę długów państwowych.

Poz. 781. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. w sprawie przejęcia świadczeń niemieckiego ubezpieczenia społecznego przez polskie zakłady ubezpieczeń społecznych.

Poz. 782. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o wypuszczeniu państwowej renty wieczystej.

Poz. 783. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o wojskowej służbie pomocniczej.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 221) postanawiam co następuje:

Art. 1. (1) Z chwilą wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji powstaje z mocy samego

prawa obowiązek obywateli do pełnienia wojskowej służby pomocniczej.

(2) Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia wprowadzić obowiązek pełnienia wojskowej służby pomocniczej również, gdy wymaga tego interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, powziętą na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 2. (1) Rada Ministrów może nałożyć już w czasie pokoju na mężczyzn, podlegających obowiązkowi wojskowej służby pomocniczej, obowiązek odbycia przysposobienia do tej służby w sposób, określony przez Ministra Spraw Wojskowych.

(2) Obowiązki i prawa, wynikające z odbywania i ukończenia przysposobienia, określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 3. (1) Obowiązek wojskowej służby pomocniczej polega na pełnieniu służby wartowniczej, łączności, biernej obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, technicznej, przeciwpożarowej, sanitarnej, transportowej, biurowej lub na wykonywaniu innych czynności i prac, potrzebnych dla celów obrony Państwa.

(2) Sposób pełnienia wojskowej służby pomocniczej oraz organizację oddziałów tej służby określi Minister Spraw Wojskowych.

Art. 4. (1) Obowiązek wojskowej służby pomocniczej trwa przez czas wojny lub przez czas pozostawania wojska lub marynarki wojennej albo ich części w stanie zmobilizowanym.

(2) Termin ustania tego obowiązku ogłasza w drodze obwieszczenia Minister Spraw Wojskowych.

(3) W przypadku, przewidzianym w art. 1 ust. (2), obowiązek wojskowej służby pomocniczej trwa do czasu jego zniesienia rozporządzeniem Rady Ministrów.

Art. 5. Obowiązkowi wojskowej służby pomocniczej podlegają mężczyzni w wieku od ukończonych lat 17 do ukończonych lat 60, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej ani też nie są obowiązani do pełnienia obowiązkowej służby czynnej, służby w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu.

Art. 6. (1) Do pełnienia wojskowej służby pomocniczej można powoływać również kobiety w wieku od ukończonych lat 19 do ukończonych lat 45, które w czasie pokoju na skutek ochotniczego zgłoszenia się ukończyły przysposobienie do wojskowej służby pomocniczej, lub które w warunkach przewidzianych w art. 1, zgłosiły się ochotniczo do jej pełnienia.

(2) Warunki ochotniczego zgłaszania się kobiet do przysposobienia do wojskowej służby pomocniczej, zakres i sposób przeprowadzania tego przysposobienia oraz warunki ochotniczego zaciągu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

(3) Obowiązki i prawa, wynikające z odbywania i ukończenia przysposobienia, określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 7. Przepisy art. 8 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym stosuje się odpowiednio do wojskowej służby pomocniczej.

Art. 8. (1) Wojskową służbę pomocniczą pełni się na podstawie powołania.

(2) Powołanie do pełnienia wojskowej służby pomocniczej przeprowadzają powiatowe władze administracji ogólnej, a w miejscowościach na obszarze objętym stanem wojennym, w których władze te nie działają — władze wojskowe, wyznaczone przez Naczelnego Wodza.

(3) Powołania dokonywa się na podstawie zapotrzebowań, zgłaszanych przez władze wojskowe.

(4) Tryb postępowania przy zgłaszaniu zapotrzebowań oraz sposób przeprowadzenia powołania określi rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 9. (1) Nie podlegają powołaniu do pełnienia wojskowej służby pomocniczej:

1) duchowni uznanych w Państwie wyznań religijnych,

2) posłowie na Sejm i senatorowie,

3) osoby niezdolne do pełnienia tej służby wskutek choroby lub ułomności fizycznej,

4) osoby, których powołanie mogłoby uniemożliwić lub poważnie utrudnić wykonywanie przez nie świadczeń rzeczowych.

(2) Od pełnienia wojskowej służby pomocniczej mogą być zwolnieni:

1) sędziowie i prokuratorzy sądów powszechnych,

2) funkcjonarjusze państwowi i samorządowi,

3) pracownicy zakładów i przedsiębiorstw państwowych oraz pracownicy zakładów, przedsiębiorstw i instytucyj, pracujących dla przemysłu wojennego,

4) osoby, których powołanie mogłoby spowodować zagrożenie bytu bądź ich rodziny, bądź też gospodarstwa, rękodzieła, przemysłu lub handlu, stanowiącego źródło ich utrzymania,

5) osoby, odbywające studja.

(3) Szczegółowe warunki zwolnienia osób, wymienionych w ust. (2), tryb postępowania oraz właściwość władz, orzekających o zwolnieniu, określi rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 10. (1) Osoby, pełniące wojskową służbę pomocniczą, mogą być zwolnione przez władze wojskowe od pełnienia tej służby.

(2) Właściwość tych władz oraz sposób przeprowadzania zwolnień określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 11. (1) Osoby, powołane do pełnienia wojskowej służby pomocniczej, składają po wcieleniu ich do oddziałów tej służby przysięgę wojskową.

(2) Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 12. Nazwy stopni służbowych osób, pełniących wojskową służbę pomocniczą, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 13. (1) Minister Spraw Wewnętrznych może nałożyć już w czasie pokoju obowiązek rejestrowania się na osoby, które można powoływać do pełnienia wojskowej służby pomocniczej (art. 5 i 6), lub na pewne kategorje tych osób.

(2) Sposób przeprowadzania rejestracji oraz właściwość władz, powołanych do jej przeprowadzania, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 14. (1) Osoby, pełniące wojskową służbę pomocniczą, otrzymują:

1) uposażenie,

2) wyżywienie i zakwaterowanie w naturze narówni z żołnierzami, pełniącymi czynną służbę wojskową,

3) odzież (umundurowanie), wyekwipowanie i uzbrojenie, jeśli ze względu na czas trwania służby i jej rodzaj zostanie uznane to za potrzebne.

(2) Szczegółowe przepisy co do wymienionych świadczeń wyda w drodze rozporządzenia Minister Spraw Wojskowych, — co do uposażenia — w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 15. Osoby, które doznały trwałego uszkodzenia zdrowia lub okaleczenia w związku z pełnieniem przez nie wojskowej służby pomocniczej, będą uważane za inwalidów wojennych lub inwalidów wojskowych. Osobom tym oraz rodzinom, pozostałym po nich tudzież po poległych lub zmarłych w związku z pełnieniem wojskowej służby pomocniczej, służy prawo do zaopatrzenia w trybie i na zasadach, przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu inwalidzkiem osób, które doznały uszkodzenia zdrowia lub okaleczenia na skutek służby wojskowej.

Art. 16. Wojskową służbę pomocniczą uważa się co do zachowania uprawnień z tytułu ubezpieczeń społecznych przez osoby, pełniące tę służbę, za służbę wojskową. Otrzymywanie zaopatrzenia inwalidzkiego (art. 15) nie wyłącza uprawnień z tytułu ubezpieczeń społecznych na warunkach, przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznem.

Art. 17. Rodzinom osób, pełniących wojskową służbę pomocniczą, służy prawo do wojskowego zasiłku wojennego w trybie i na zasadach, przewidzianych w przepisach o wojskowych zasiłkach wojennych.

Art. 18. Postanowienia ustaw i rozporządzeń oraz regulaminów, instrukcyj i przepisów służbowych, odnoszące się do żołnierzy, stosuje się odpowiednio do osób, powołanych do pełnienia wojskowej służby pomocniczej.

Art. 19. Kto, będąc powołany na podstawie art. 2 do odbycia przysposobienia do wojskowej służby pomocniczej, nie zgłasza się w czasie i w miejscu wskazanem, lub w inny sposób uchyla się od odbycia przysposobienia,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 20. Kto nie zgłasza się do rejestracji, zarządzonej na podstawie art. 13,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 21. Kto w czasie odbywania przysposobienia do wojskowej służby pomocniczej nie stosuje się do zarządzeń i poleceń, wydawanych w związku z odbywaniem przysposobienia,

podlega karze grzywny do 50 złotych.

Art. 22. Orzecznictwo w sprawach o przestępstwa, przewidziane w art. 19. 20 i 21, należy do właściwości powiatowych władz administracji ogólnej.

Art. 23. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z dniem tym tracą moc obowiązującą postanowienia rozdziału VI ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 60, poz. 455).

Poz. 784. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. w sprawie zmiany granic okręgów sądów apelacyjnych w Krakowie, Lublinie i Lwowie, zniesienia Sądu Okręgowego w Sanoku i zmiany granic sądów okręgowych w Jaśle, Krakowie, Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie, Tarnowie i Wadowicach.

Poz. 785. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o zezwoleniu na sprzedaż niektórych nieruchomości fundacji „Zakłady Kórnickie".

Poz. 786. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o zamianie, sprzedaży i bezpłatnem odstąpieniu niektórych gruntów państwowych.

Poz. 787. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o zamianie i sprzedaży gruntów państwowych w Mościcach.

Poz. 788. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 września 1934 r. o przedłużeniu poboru 10% dodatku do państwowego podatku gruntowego i przemysłowego.

Poz. 789. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 września 1934 r. o utworzeniu w Sanoku wydziału zamiejscowego Sądu Okręgowego w Jaśle.

Poz. 790. **Oświadczenie Rządowe z dnia 24 sierpnia 1934 r. w sprawie przystąpienia Bra-**

zylji do traktatu przeciwwojennego, podpisanego w Paryżu dnia 27 sierpnia 1928 r.

Poz. 791. Oświadczenie Rządowe z dnia 24 sierpnia 1934 r. w sprawie zgłoszenia przystąpienia Królestwa Iraku do konwencji i statutu o utworzeniu Unji Międzynarodowej niesienia pomocy.

Poz. 792. Oświadczenie Rządowe z dnia 27 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Rząd Wielkiej Brytanji deklaracji o rozciągnięciu na terytorja: Basutoland, Protektoratu Bechuanaland i Swaziland konwencji międzynarodowej, dotyczącej ruchu samochodowego.

z 5 października Nr. 87 Rok 1934

Poz. 793. Konwencja o ujednostajnieniu znaków drogowych podpisana wraz z załącznikiem w Genewie dnia 30 marca 1931 r.

Poz. 794. Oświadczenie Rządowe z dnia 14 września 1934 r. w sprawie złożenia przez Polskę i inne państwa dokumentów ratyfikacyjnych oraz zgłoszenia przystąpień kilku państw do konwencji o ujednostajnieniu znaków drogowych, podpisanej w Genewie dnia 30 marca 1931 r. wraz z załącznikiem.

Poz. 795. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 września 1934 r. w sprawie zmiany granic 1 Urzędu Skarbowego w Drohobyczu.

Poz. 796. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 września 1934 r. o wyborach członków izb wojewódzkich w województwach pomorskiem i poznańskiem.

Na podstawie art. 63 ust. 2 i 98 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) oraz art. 94 i 129 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zarządzam co następuje:

§ 1. Trzech członków izby wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej), o których mowa w ust. 1 art. 98 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86), oraz ich trzech zastępców wybiera wydział wojewódzki w głosowaniu stosunkowem z pośród mieszkańców województwa, posiadających prawo wybieralności do sejmiku wojewódzkiego.

§ 2. Wybory członków izby wojewódzkiej i ich zastępców zarządza wojewoda.

Wybory członków izby wojewódzkiej i wybory zastępców członków odbywają się oddzielnie, jednakże na tem samem posiedzeniu wyborczem.

W zaproszeniach na to posiedzenie należy wskazać wyraźnie cel zebrania.

Do ważności wyboru konieczna jest obecność więcej niż połowy ustawowej liczby członków wydziału.

§ 3. Wybory członków izby wojewódzkiej i ich zastępców przeprowadza komisja wyborcza, złożona z przewodniczącego wydziału wojewódzkiego i dwóch członków wydziału wojewódzkiego, wyznaczonych przez przewodniczącego.

Przewodniczący wydziału wojewódzkiego jest z urzędu przewodniczącym komisji wyborczej.

§ 4. Prawo zgłaszania kandydatów na członków izby wojewódzkiej oraz na zastępców członków izby wojewódzkiej przysługuje każdemu członkowi kolegjum wyborczego.

Liczba zgłaszanych kandydatów tak na członków izby wojewódzkiej, jak i na ich zastępców nie podlega ograniczeniu, z tem zastrzeżeniem, że do wyborów można przystąpić tylko wtedy, gdy lista ważnie zgłoszonych kandydatów wynosi co najmniej po trzech na członków i tyluż na zastępców.

Także nieograniczona jest liczba zgłaszanych kandydatów z pośród członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego.

Wybranymi do składu członków i zastępców członków izby wojewódzkiej mogą być łącznie najwyżej dwaj członkowie wydziału i sejmiku wojewódzkiego.

§ 5. W razie zgłoszenia tylko tylu kandydatów na członków izby wojewódzkiej lub na ich zastępców, ile osób jest do wybrania, głosowanie nie odbywa się, a za wybranych uważa się wszystkich zgłoszonych kandydatów, z zastrzeżeniem jednak, wyrażonem w § 4 ust. 4.

Zgłoszeni tylko trzej kandydaci na członków izby wojewódzkiej będą uznani za wybranych bez głosowania, jeżeli wśród nich albo niema żadnego członka wydziału i sejmiku wojewódzkiego, albo najwyżej dwaj zgłoszeni kandydaci są członkami wydziału i sejmiku wojewódzkiego.

Zgłoszeni tylko trzej kandydaci na zastępców członków izby wojewódzkiej będą uznani za wybranych bez głosowania, jeżeli wśród nich niema żadnego członka wydziału i sejmiku wojewódzkiego, albo jeżeli w wypadku wybrania już jednego członka wydziału lub sejmiku wojewódzkiego na członka izby wojewódzkiej, jest wśród nich tylko jeden członek wydziału lub sejmiku wojewódzkiego, albo jeżeli w przypadku niewybrania żadnego z członków wydziału i sejmiku wojewódzkiego na członków izby wojewódzkiej, jest wśród nich najwyżej dwu członków wydziału i sejmiku wojewódzkiego.

We wszystkich innych przypadkach, choćby zgłoszeni zostali tylko trzej kandydaci na członków lub zastępców członków izby wojewódzkiej, głosowanie musi się odbyć po odpowiedniem uzupełnieniu liczby kandydatów.

§ 6. Komisja wyborcza bada, czy zgłoszeni kandydaci mają prawo wybieralności, i ustala

listę zgłoszonych kandydatów, którą przewodniczący ogłasza zebranym.

§ 7. Głosować można tylko na kandydatów, zgłoszonych przed rozpoczęciem głosowania, ustalonych przez komisję wyborczą i ogłoszonych wyborcom przez przewodniczącego komisji.

§ 8. Głosowanie odbywa się zapomocą kart do głosowania z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 1).

Każdy wyborca ma prawo oddać tylko jedną kartę do głosowania, zawierającą imiona i nazwiska dwóch kandydatów. Gdyby karta do głosowania zawierała więcej nazwisk niż dwa, to przy obliczaniu głosów uwzględnia się tylko nazwiska dwu kandydatów w tej kolejności, w jakiej, poczynając od pierwszego, zostali wymienieni na karcie do głosowania.

§ 9. Nieważne są:

a) karty do głosowania niewypełnione,

b) karty całkiem nieczytelne lub niewskazujące niewątpliwie na żadnego z ważnie zgłoszonych kandydatów,

c) karty zawierające zastrzeżenia,

d) karty z nazwiskami, osób, które nie zostały zgłoszone jako kandydaci.

§ 10. Głosowanie odbywa się w ten sposób, że wyborca, wywołany przez przewodniczącego komisji wyborczej, w obecności komisji wyborczej wrzuca kartę do głosowania do urny wyborczej.

Wyborcy, przybyli w toku głosowania już po odczytaniu ich nazwisk ale jeszcze przed zamknięciem głosowania, mogą oddać karty do głosowania na końcu, po wszystkich innych wyborcach.

§ 11. Po skończonem głosowaniu przewodniczący komisji wyborczej uznaje wybory za zamknięte, poczem komisja wyborcza przystępuje bezzwłocznie do obliczenia głosów.

Komisja wyborcza decyduje zwyczajną większością głosów o ważności kart do głosowania.

Wynik wyborów ogłasza przewodniczący na tem samem posiedzeniu wyborczem.

§ 12. Za wybranych uznaje się trzech kandydatów, którzy w kolejnym porządku otrzymali największą liczbę głosów, z zastrzeżeniem jednak, wyrażonem w § 4 ust. 4.

W razie równości głosów rozstrzyga los między tymi kandydatami, którzy uzyskali równą liczbę głosów. Losowania dokonywa przewodniczący komisji wyborczej. W przypadku, gdyby wybrani zostali tylko dwaj kandydaci na członków bądź na zastępców, przewodniczący celem obsadzenia trzeciego mandatu zarządzi niezwłocznie na tem samem posiedzeniu wybory uzupełniające w myśl § 19.

§ 13. Jeżeli przy wyborze trzech członków izby wojewódzkiej największą w kolejnym porządku liczbę głosów otrzymało więcej niż dwóch członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego, wówczas za wybranych uznaje się z pośród nich tylko dwóch, którzy mają za sobą największą ilość lat pracy w służbie publicznej w Państwie Polskiem. Przy jednakowej ilości lat pracy o prawie do mandatu rozstrzyga losowanie, dokonane przez przewodniczącego komisji wyborczej. Mandat trzeciego członka izby wojewódzkiej przypada kandydatowi, nie będącemu ani członkiem wydziału wojewódzkiego, ani członkiem sejmiku wojewódzkiego, który w dalszym kolejnym porządku otrzymał największą ilość głosów.

§ 14. W razie wybrania dwóch członków izby wojewódzkiej z pośród członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego żaden członek wydziału wojewódzkiego lub sejmiku wojewódzkiego nie może już być wybrany zastępcą członka izby wojewódzkiej.

W razie wybrania jednego członka izby wojewódzkiej z pośród członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego tylko jeden zastępca członka izby wojewódzkiej może być wybrany z pośród członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego.

Jeżeli żaden z członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego nie został wybrany na członka izby wojewódzkiej, wówczas na zastępców członków izby wojewódzkiej można wybrać łącznie najwyżej dwóch członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego.

§ 15. Jeżeli przy wyborze trzech zastępców członków izby wojewódzkiej największą w kolejnym porządku liczbę głosów otrzymało więcej niż jeden (§ 14 ust. 2), bądź więcej niż dwóch członków wydziału wojewódzkiego i sejmiku wojewódzkiego (§ 14 ust. 3), wówczas za wybranych uznaje się z pośród nich tylko jednego bądź dwóch, którzy mają za sobą największą ilość lat pracy w służbie publicznej w Państwie Polskiem. Przy jednakowej ilości lat pracy o prawie do mandatu zastępcy członka izby wojewódzkiej rozstrzyga losowanie, dokonane przez przewodniczącego komisji wyborczej. Mandat trzeciego bądź drugiego i trzeciego zastępcy członka izby wojewódzkiej przypada kandydatowi bądź kandydatom, nie będącym ani członkami wydziału wojewódzkiego, ani członkami sejmiku wojewódzkiego, którzy w dalszym kolejnym porządku otrzymali największą ilość głosów.

§ 16. Z przebiegu wyboru tak członków izby wojewódzkiej jak ich zastępców należy sporządzić protokół, który powinien zawierać także stwierdzenie wyniku głosowania. Protokół podpisuje przewodniczący i członkowie komisji wyborczej.

Protokół wraz z kartami głosowania należy przesłać za pośrednictwem wojewody Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 17. Każdy wyborca ma prawo w ciągu 7-miu dni po dnin ogłoszenia wyniku wyborów

wnieść za pośrednictwem przewodniczącego komisji wyborczej i wojewody należycie umotywowany protest do Ministra Spraw Wewnętrznych z żądaniem unieważnienia wyboru.

Decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie protestu wyborczego jest ostateczna.

§ 18. Minister Spraw Wewnętrznych uznaje za nieważny wybór danej osoby lub orzeka nieważność całego aktu wyborczego w następujących przypadkach:

1) jeżeli pogwałcono obowiązujące przepisy prawne, w szczególności jeżeli wyboru dokonano bez przestrzegania przepisów rozporządzenia niniejszego, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów;

2) jeżeli przy wyborach dopuszczono się przekupstw, wymuszeń, fałszu lub jakiegokolwiek podstępu, a popełnione przestępstwa mogły wpłynąć na wynik wyborów.

§ 19. Jeżeli Minister Spraw Wewnętrznych uzna za nieważny wybór tylko jednej lub dwóch osób, w takim razie w ciągu 14 dni od dnia zawiadomienia o tem wydziału wojewódzkiego powinien odbyć się wybór uzupełniający, który przeprowadza się na tych samych zasadach, co wybór główny, z tą jednak zmianą w razie wybierania w wyborze uzupełniającym tylko jednej osoby, że każdy wyborca może głosować tylko na jednego kandydata.

§ 20. Służbą publiczną w rozumieniu art. 94 ustawy z dnia 23 marca 1933 roku oraz §§ 13 i 15 rozporządzenia niniejszego jest sprawowanie mandatu posła lub senatora oraz każda zarówno zawodowa jak i niezawodowa, płatna i honorowa służba w instytucjach państwowych, samorządu terytorjalnego, samorządu gospodarczego (izby rolnicze, rzemieślnicze, przemysłowo-handlowe), ubezpieczeń społecznych oraz w innych instytucjach publiczno-prawnych, jako też w obywatelskich albo obywatelsko-urzędniczych ciałach zbiorowych (rady, komisje i t. p.), współdziałających z władzami państwowemi z głosem stanowczym lub doradczym.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

---

z 10 października Nr. 88 Rok 1934

Poz. 797. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Republikę San Domingo dokumentu ratyfikacyjnego porozumienia o paczkach pocztowych.

Poz. 798. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę i Meksyk dokumentów ratyfikacyjnych konwencji, dotyczącej wskazywania wagi na ciężkich przesyłkach przewożonych na statkach.

Poz. 799. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji dotyczącej bezrobocia.

Poz. 800. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych.

Poz. 801. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę i Meksyk dokumentów ratyfikacyjnych konwencyj dotyczących umowy najmu i repatrjacji marynarzy.

Poz. 802. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę i Brazylję dokumentów ratyfikacyjnych międzynarodowej konwencji w sprawie określenia najniższego wieku dopuszczania dzieci do pracy przemysłowej.

Poz. 803. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę i Brazylję dokumentów ratyfikacyjnych międzynarodowej konwencji w sprawie pracy nocnej młodocianych w przemyśle.

Poz. 804. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Panamę i Meksyk dokumentów ratyfikacyjnych protokółu, dotyczącego poprawki do art. 393 Traktatu Pokoju oraz odpowiednich artykułów innych traktatów pokoju.

Poz. 805. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji określającej najniższy wiek dopuszczania dzieci do pracy w marynarce.

Poz. 806. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie.

Poz. 807. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych.

Poz. 808. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki przy pracy na roli.

Poz. 809. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji dotyczącej używania bieli ołowianej w malarstwie.

Poz. 810. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Ni-

karaguę i Meksyk dokumentów ratyfikacyjnych konwencji o traktowaniu pracowników obcych narówni z krajowymi w zakresie odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki przy pracy.

Poz. 811. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji ustalającej najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach.

Poz. 812. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji w sprawie pośrednictwa pracy dla marynarzy.

Poz. 813. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji w sprawie odszkodowania na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się statku.

Poz. 814. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 sierpnia 1934 r. w sprawie złożenia przez Nikaraguę dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych zatrudnionych na statkach.

Poz. 815. Oświadczenie Rządowe z dnia 3 września 1934 r. w sprawie przystąpienia Polski i innych krajów do międzynarodowej konwencji o bezpieczeństwie życia na morzu.

II. Przedruki z Monitora Polskiego.

z 9 października Nr. 232 Rok 1934

z 10 października Nr. 233 Rok 1934

z 11 października Nr. 234 Rok 1934

Poz. 294. Obwieszczenie Pierwszego Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 5 października 1934 r. o wolnem stanowisku sędziego Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

z 12 października Nr. 235 Rok 1934

C.

Bibljografja.

I. WYDAWNICTWA ZALECONE.

„Prawo budowlane i zabudowanie osiedli“ tom III — G. Szymkiewicz.

Ukazał się tom III pracy Gustawa Szymkiewicza, Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, p. t. „Prawo budowlane i zabudowanie osiedli“.

Poprzednie tomy tego wydawnictwa były zalecone w swoim czasie przez Ministerstwo Robót Publicznych oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do użytku władz rządowych i samorządowych.

Wydany obecnie tom III stanowi dalszy ciąg wydanych poprzednio tomów I i II, aktualizuje przepisy budowlane, podając ustawy, rozporządzenia, okólniki, orzecznictwo i t. p., które ukazały się od stycznia 1930 r. do lipca 1934 r.

Materjał ułożony jest systematycznie, opatrzony odpowiedniemi objaśnieniami, orzeczeniami Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz skorowidzem chronologicznym wydanych w zakresie przepisów budowlanych ustaw, rozporządzeń i okólników.

Z powyższych względów książka G. Szymkiewicza, zaleca się do użytku służbowego zainteresowanych władz rządowych i samorządowych.

Uwaga. Do nabycia u autora, Warszawa I, skrzynka pocztowa 395, konto czekowe PKO. Nr. 7854. (Cena 10 zł., z przesyłką i opakowaniem zł. 11.75).

Sprostowanie.

W okólniku Nr. 121, ogłoszonym w Nr. 26 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 30 września 1934 r. pod poz. 235 o ewidencji wydalonych cudzoziemców, należy dokonać następujących poprawek:

1) w punkcie 1 okólnika, w wierszach 4—5 od góry winno być: „wypełnia kartę o wydaleniu“, zamiast: „wypełnia kartę o wydaniu“

2) w punkcie 3 opuszczono w wierszu 4 po wyrazie „będzie“ wyraz „je“

3) we wzorze Nr. 3 należy w tytule wyraz: „czynnej“ zastąpić: wyrazem: „aktualnej“.

4) we wzorze Nr. 4 należy w tytule wyraz: „biernej“ zastąpić wyrazem: „archiwalnej“.

Druk. Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.